

Bydgoszcz, 05.04.2018 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Edyty Kawki pt. „Ocena częstości występowania zakażenia latentnego prątkiem gruźlicy wśród pensjonariuszy i personelu Domu Pomocy Społecznej w Kozuli”

Zakażenie latentne prątkiem gruźlicy utrzymuje się przez całe życie, dlatego ze względów epidemiologicznych pożądane jest rozpoznanie i wyłonienie osób z zakażeniem latentnym *Mycobacterium tuberculosis* spośród osób potencjalnie zagrożonych zachorowaniem. Gruźlica, zwana też chorobą społeczną, dotyka przedstawicieli określonych środowisk, szczególnie narażonych na ubóstwo, niedożywienie, przebywanie w źle wentylowanych pomieszczeniach, nadużywających alkoholu, nieutrzymujących należytej higieny osobistej. Inna grupa osób – to ludzie młodzi, intensywnie pracujący, niedbający o zaspokojenie podstawowych potrzeb zdrowotnych. Innym czynnikiem predysponującym do zachorowania na gruźlicę jest bezdomność, ale też pobyt w więzieniu lub domu pomocy społecznej. Wszystkie te zagadnienia Autorka wyczerpująco omówiła we Wstępie.

Cel pracy został sformułowany jasno – ocena stopnia latentnego zakażenia prątkiem gruźlicy wśród pensjonariuszy konkretnego domu pomocy społecznej – DPS w Kozuli. Istotny jest jeden z celów szczegółowych – wskazanie czynników ryzyka, które mogą przyczynić się do przejścia latentnego zakażenia w aktywną postać gruźlicy płuc.

Autorka przedstawia krótką historię i rozwój DPS w Kozuli, jego lokalizację i zakres świadczeń fizjoterapeutycznych, dostępnych dla pensjonariuszy oraz rodzaje prowadzonej terapii zajęciowej. Z tekstu wynika, że dom ten wybrano ze względu na bliskość Białej Podlaskiej, w której znajduje się macierzysta Uczelnia Doktorantki.

Badaniom poddano 140 osób – pensjonariuszy i pracowników placówki. Jest to uzasadnione podejście, ze względu na częsty wspólny kontakt pracowników i ich podopiecznych. Przeprowadzono badania ankietowe oraz badanie krwi przy użyciu diagnostycznego testu interferonowego (jego istotę Autorka omówiła we Wstępie rozprawy oraz dokładnie w rozdziale „Zastosowane narzędzia badawcze”). Należy podkreślić, że badania przeprowadzono zgodnie z zasadami, szanując zasady ochrony

danych osobowych i niejawność informacji medycznych. Autorski kwestionariusz ankiety pozwolił na wyodrębnienie czynników ryzyka w grupie badanych osób, które mogłyby przyczynić się do wystąpienia choroby.

Analiza statystyczna wyników nie budzi wątpliwości recenzenta. Autorka słusznie wykorzystwała arkusz kalkulacyjny Excel i test χ^2 do oceny różnic pomiędzy wyodrębnionymi grupami.

Wyniki badań przedstawiono w tabelach. Większość pracowników w grupie badanych stanowili mężczyźni, a w grupie pracowników – kobiety. Większość pensjonariuszy oceniała swoją sytuację materialną jako złą, natomiast dobrze oceniała warunki bytowe panujące w DPS. W kolejnych podrozdziałach Autorka dokładnie przedstawia sytuację badanych ze względu na wcześniejsze zachorowanie na gruźlicę, zachorowania na inne choroby, współistnienie chorób przewlekłych wskaźnik BMI, kontakt z innymi chorymi na gruźlicę, palenie tytoniu, spożywanie alkoholu. Zakres stawianych pytań i uzyskanych odpowiedzi, dokładnie opracowanych i poddanych obróbce statystycznej pozwala na dobrą charakterystykę badanej populacji pensjonariuszy wskazanego DPS.

Okazało się, że w badanej populacji, obciążonej ryzykiem zachorowania na gruźlicę ze względu na status społeczny i warunki życia w okresie poprzedzającym pobyt w DPS, co czwarta badana osoba była latentnie zakażona prątkiem gruźlicy. Wśród pracowników ta forma zakażenia występowała u 15% badanych. Należy podkreślić wynik i zarazem wniosek badań Autorki, wskazujący na wysokie ryzyko wystąpienia aktywnej postaci gruźlicy w populacji pensjonariuszy analizowanego DPS. Autorka słusznie wskazuje, że całodobowa opieka nad pensjonariuszami, prowadzona we właściwy sposób i w odpowiednim zakresie, dopilnowanie przestrzegania zasad higieny, normalizacja trybu życia i pełnowartościowa dieta mogą zmniejszyć ryzyko zachorowania na aktywną postać gruźlicy.

Cztery wnioski sformułowane na zakończenie rozprawy odpowiadają celom badań, przedstawionym na początku rozprawy.

Praca jest stosunkowo krótka, zwarta i konkretna. Podejmuje ważny społecznie temat, a przy tym stanowi świetną charakterystykę społeczności pensjonariuszy Domu Opieki Społecznej, pochodzących z określonego miejsca na mapie Polski. Wymiar tzw. „społeczny” badań jest w przypadku tej rozprawy niezwykle cenny, a wartość zawartych w niej potwierdzonych i zanalizowanych informacji socjologicznych

- niezwykle duża. To przede wszystkim chciałbym podkreślić, mówiąc o atutach przedstawionej mi do recenzji rozprawy. Nie budzi też moich wątpliwości wartość naukowa – w tym nowatorskie zastosowanie testu QuantiFERON-TB Gold do badań pensjonariuszy i personelu domu opieki społecznej, godne polecenia w innych podobnych badaniach. Autorka wykazała się umiejętnością przeprowadzenia rzetelnego badania naukowego, opracowania warsztatu metodycznego, analizy danych przy użyciu uznanych metod statystycznych oraz przeprowadzenia logicznej dyskusji, analizującej uzyskane wyniki w świetle dostępnego materiału w piśmiennictwie. Powstała w ten sposób praca spełnia wszelkie kryteria rozprawy doktorskiej.

Drobne niedociągnięcia językowe nie umniejszają wartości merytorycznej rozprawy. Praca powinna zostać opublikowana możliwie szybko, bo zakres zawartych w niej informacji znajdzie szeroki krąg odbiorców w różnych dziedzinach życia społecznego.

Podsumowując powyższe uwagi, wnoszę do Wysokiej Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku o dopuszczenie mgr Edyty Kawki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

KIEROWNIK
Katedry Higieny, Epidemiologii i Ergonomii

prof. dr hab. Jacek J. Kławe